

**Diagnoza czynników ryzyka i czynników chroniących w celu przeciwdziałania
narkomanii i podejmowania ryzykownych zachowań przez uczniów
w Szkole Podstawowej nr 7 im. Partyzantów Ziemi Kieleckiej w Kielcach
w roku szkolnym 2021/2022**

Celem diagnozy środowiska szkolnego jest opracowanie i stworzenie jak najlepszych warunków rozwojowych dla dzieci i uczniów przebywających w szkole. Diagnoza ma również na celu modyfikacje programu wychowawczo- profilaktycznego zgodnie z potrzebami oraz oczekiwaniami uczniów, rodziców i nauczycieli.

I Dokonując analizy środowiska szkolnego uwzględniono:

1. analizę ankiet przeprowadzonych wśród rodziców, nauczycieli dotyczącej poczucia bezpieczeństwa dzieci, zachowań ryzykownych oraz oczekiwań wobec zmian w Programie Wychowawczo-Profilaktycznym
2. analizę ankiet przeprowadzonych wśród uczniów dotycząca poczucia bezpieczeństwa w szkole i w drodze do szkoły i ze szkoły do domu
3. przeprowadzone rozmowy z uczniami, rodzicami oraz wychowawcami klas i nauczycielami przedmiotów;
4. wywiad w pedagogiem szkolnym

II Diagnozując środowisko szkolne wzięto również pod uwagę:

1. analizę uzyskanych ocen zachowania;
2. analizę wyników w nauce;
3. analizę frekwencji uczniów na zajęciach szkolnych i pozaszkolnych;
4. realizowane w szkole formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

W związku z dużą liczbą uczniów korzystających z pomocy psychologiczno – pedagogicznej, licznych interwencji w sytuacjach konfliktowych, w szczególności związanych z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, mediacje, indywidualne rozmowy, łagodzenie konfliktów, dużą liczbą przeprowadzonych zajęć edukacyjno – profilaktycznych wskazuje na ogromne zapotrzebowanie wsparcia nauczycieli i specjalistów. Wychodząc naprzeciw potrzebom uczniów w szkole systemowo rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe oraz sytuację każdego ucznia, a informacje z przeprowadzonego rozpoznania są wykorzystywane w realizacji działań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych. Podejmowane działania są adekwatne do ich zdiagnozowanych potrzeb i możliwości, a sposób organizacji zajęć pozalekcyjnych

umożliwia w nich udział wszystkich dzieci. W szkole prowadzone są zajęcia specjalistyczne: rewalidacyjne, logopedyczne i socjoterapeutyczne.

W roku szkolnym 2021/2022 z pomocy psychologiczno – pedagogicznej korzysta 74 uczniów klas I – VIII, co stanowi 28% ogółu uczniów szkoły.

I. Analiza ankiety przeprowadzonej wśród uczniów dotycząca poczucia bezpieczeństwa w szkole i w drodze do szkoły i ze szkoły do domu. Ankietę wypełniło 41 uczniów klas V- VIII a co stanowi ogółu wszystkich uczniów uczęszczających do szkoły. Ankietę wypełniło 14 dziewczynek oraz 27 chłopców. Ankieta była anonimowa. Ankietę sporządzono w formie pliku Forms i przesłano uczniom.

Kluczowym pytaniem/ problemem badawczym w ankiecie było pytanie o stan emocjonalny uczniów szczególnie w zakresie udziału w życiu społecznym, samoakceptacji czy zadowolenia z życia.

Pytania ankietowe:

11. Czy sądzisz, że twoi koledzy/ koleżanki Cię lubią?

Tabela nr 1 Relacje z rówieśnikami

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak	26	63,41%
4.	Nie	15	36,58%
3	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 1 wynika, że znacząca część uczniów uważa, że jest lubiana przez swoich rówieśników, odpowiedział tak aż 63,41% ankietowanych uczniów. Natomiast 36,58% uczniów twierdzi, że nie są lubieni przez rówieśników ze szkoły.

Kolejnym kluczowym pytaniem/problemem badawczym w ankiecie był stosunek ucznia i jego ocena do ryzykownych zachowań związanych z używaniem dostępnych używek, nagannych zachowań, przemocy werbalnej i niewerbalnej.

Pytania ankietowe:

1.Czy w szkole są jasno określone zasady właściwego zachowania w czasie lekcji i przerw międzylekcyjnych?

Tabela nr 1 Określone zasady właściwego zachowania

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak	31	75,60%

2.	Nie	10	24,40%
3	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 1 wynika, że znacząca część uczniów odpowiedziało że zna zasady panujące w szkole 75,60 % natomiast 24,40 % uczniów odpowiedziało że ich nie zna.

2. Czy stosujesz się do tych zasad?

Tabela nr 2

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak	33	80,48%
2.	Nie	8	19,51%
3.	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 2 wynika, że znacząca część uczniów odpowiedziało, że stosuje się do określonych zasad panujących w szkole 80,48 % natomiast 19,51 % uczniów odpowiedziało, że nie stosuje się do nich.

6. Czy spotkałeś się w szkole z zachęcaniem do zażywania środków psychoaktywnych(narkotyków, dopalaczy, leków)?

Tabela nr 3 Zachęcanie/ namawianie do spożywania środków psychoaktywnych

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak	3	7,31%
2.	Nie	38	92,68%
3.	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 3 wynika, że znacząca część ankietowanych uczniów nie była namawiana do zażycia środków psychoaktywnych, odpowiedziało tak aż 92,68% uczniów.

7. Czy brałeś kiedyś narkotyki/dopalacze?

Tabela nr 4 Zażywanie środków psychoaktywnych wśród uczniów

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak	1	2,43%
2.	Nie	40	97,56%
3.	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 4 wynika że znacząca część uczniów nie zażywa środków psychoaktywnych odpowiedziało tak aż 97,56% ankietowanych uczniów, tylko 1 z ankietowanych uczniów przyznało się do zażycia substancji psychoaktywnej.

12. Jak często zdarza Ci się popadać w konflikty z innymi osobami?

Tabela nr 5 Popadanie w konflikty z innymi uczniami.

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Często	7	17,07%
2.	Rzadko	29	70,73%
3.	Nigdy	5	12,19%
4.	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 5 wynika, 17,07% ankietowanych uczniów wskazało, że często popadają w konflikty z innymi osobami oraz 70,73% uczniów rzadko popada w konflikty z innymi uczniami. Natomiast 12,19% uczniów wskazało, że nigdy nie popadają w konflikty z innymi osobami.

13. Czy są osoby w klasie, które Ci dokuczają?

Tabela nr 6 Dokuczanie przez innych uczniów.

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak, i źle się z tym czuję	6	14,63%
2.	Nie, nigdy mi się to nie zdarzyło	17	41,46%
	Tak, ale są to tylko żarty	18	43,90%
3.	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 6 wynika, iż 41,46% ankietowanych uczniów odpowiedziało, że nigdy nie doświadczyli dokuczania ze strony rówieśników, natomiast 14,63% uczniów odpowiedziało że, doświadczyło tego ze strony swoich kolegów i źle się z tym czują.

12. Czy wychowawca przekazuje Wam wiedzę na temat środków psychoaktywnych(narkotyki, dopalacze, leki)?

Tabela nr 7 Przekazywanie wiedzy na temat środków psychoaktywnych.

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Tak	6	14,63%

2.	Raczej tak	8	19,51%
3.	Raczej nie	14	34,14%
4.	Nie	13	31,70%
3	Razem	41	100%

Z danych zawartych w tabeli nr 7 wynika, że znaczna część uczniów czyli 34,14% uważa, że wychowawca nie przekazuje wiedzy na temat środków psychoaktywnych.

Kolejnym pytaniem/ problemem badawczym w ankiecie, było oszacowanie skali zachowań ryzykownych wśród uczniów związanych z cyberprzemocą, treściami promującymi zachowania destrukcyjne, zagrożeniem prywatności itp. na podstawie spędzania czasu wolnego

Pytania ankietowe:

14. Jak spędzasz czas wolny?

Tabela nr 1 Formy spędzania czasu wolnego wśród uczniów

Lp.	Odpowiedzi ankietowe	N	%
1.	Spędzam czas w koleżankami lub kolegami	17	41,46%
2.	Czytam książki	2	4,87%
3.	Gram w gry planszowe	0	0,00%
4.	Gram w gry komputerowe lub na tablecie	9	21,95%
5.	Uprawiam sport	6	14,63%
6.	Oglądam telewizję	2	4,87%
7.	Spędzam miło czas z rodzicami	1	2,43%
8.	Spędzam czas sam/sama	4	9,75%

Z danych zawartych w tabeli nr 1 wynika, że znaczna część uczniów spędza czas ze swoimi kolegami/koleżankami 41,46%, uczniowie za formę spędzania czasu wolnego wskazali gry na komputerze lub tablecie 21,95%, duża część uczniów uprawia sport 14.63% i spędza czas sama 9,75%.

II. Analiza ankiety przeprowadzonej wśród rodziców dotyczącej poczucia bezpieczeństwa dzieci,

zachowań ryzykownych oraz oczekiwań wobec zmian w Programie Wychowawczo-Profilaktycznym. Ankietę wypełniło 15 rodziców. Ankietę przeprowadzono w formie online. Przesłano ją rodzicom poprzez e-dziennik.

Jak wynika z ankiet skierowanych dla rodziców poziom bezpieczeństwa w szkole jest wysoki – wskazało tak ankietowanych rodziców co stanowi 89%. Uczniowie chętnie uczęszczają do szkoły- Rodzice wskazują, że zależy im w głównej mierze na dobrej atmosferze w klasie -73% oraz na właściwie reagujących nauczycielach 49%. Oczekują również, że podczas oddziaływań wychowawczych nauczyciele będą często kontaktować się z rodzicami oraz chronić uczniów przed zachowaniami ryzykownymi poprzez zajęcia prowadzone przez wychowawców. Równocześnie rodzicom zależy, aby podczas zebrań omawiać z nimi problemy wychowawcze w klasie oraz zachowanie uczniów.

III. Analiza ankiety przeprowadzonej wśród i nauczycieli dotyczącej poczucia bezpieczeństwa dzieci, zachowań ryzykownych oraz oczekiwań wobec zmian w Programie Wychowawczo-Profilaktycznym. Ankietę wypełniło 13 nauczycieli.

Ankietę dla nauczycieli przeprowadzono w formie online, przesłano ją przez e-dziennik, ankieta była anonimowa.

Jak wynika z ankiet przeprowadzonych wśród nauczycieli problemy z jakimi spotykają się najczęściej w zachowaniach wśród młodzieży to przemoc odpowiedziało tak 80% ankietowanych nauczycieli. Nauczyciele wskazują, że uczniowie najczęściej czas wolny spędzają z kolegami na ulicy albo przed komputerem – odpowiedziało tak 55% ankietowanych nauczycieli. Na pytanie Czy w szkole w której Pan/Pani uczy realizowany jest program profilaktyczny znaczna część nauczycieli odpowiedziała że tak - 93%. Na pytanie Na jaki zakres profilaktyki ukierunkowany jest program? Większa część ankietowanych nauczycieli -96% wskazała na uzależnienie, a z nim narkomanie, nikotyzm, alkoholizm oraz Internet/komputer. Na pytanie Czy Pani/Pana zdaniem istnieje potrzeba wprowadzenia nowych programów profilaktycznych 45% ankietowanych nauczycieli odpowiedziało że tak –a zakres profilaktyki powinien dotyczyć uzależnień od Internetu, komputera i urządzeń mobilnych pozostała część nauczycieli czyli 55% odpowiedziało, że nie widzi potrzeby wprowadzenia zmian do programu profilaktyki.

Z rozmów pedagoga szkolnego z dziećmi wynika, że dużą część swojego czasu uczniowie spędzają przed komputerem, Internetem i innymi urządzeniami mobilnymi. Dzieci są zafascynowane grami i filmami, które często nie są dostosowane do ich wieku. Treść gier zawiera często agresję i przemoc.

Przeprowadzona analiza miała posłużyć opracowaniu diagnozy w zakresie występujących

w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka.

Ustalono czynniki chroniące:

- systematyczne uczęszczanie uczniów do szkoły;
- zainteresowanie uczniów nauką szkolną (wyniki w nauce i zachowaniu)
- rozwijanie potencjału szkoły w zakresie bezpiecznego funkcjonowania uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (procedury, regulaminy postępowania, baza lokalowa, szkolenia);
- tworzenie w szkole pozytywnego klimatu do edukacji i wychowania;
- szeroka oferta pomocy psychologiczno – pedagogicznej na terenie szkoły, szeroka oferta zajęć dodatkowych, poza lekcyjnych
- rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli, wychowawców, specjalistów (szkolenia, warsztaty, samodoskonalenie).

Ustalono czynniki ryzyka:

- brak dostatecznej umiejętności uczniów radzenia sobie w trudnej sytuacji (konflikty rówieśnicze)
- nieumiejętność uczniów radzenia sobie z nieprzyjemnymi uczuciami;
- niska tolerancja wobec uczniów przejawiających zaburzenia w zachowaniu;
- istnienie rodzin rozbitych, niepełnych
- niedostateczne zainteresowanie rodziców formami pedagogizacji rodziców;
- brak wystarczającej kontroli rodzicielskiej nad treściami przeglądany przez dzieci w Internecie oraz czasem spędzonym na korzystaniu z urządzeń technicznych i komunikacyjnych.

III. Wnioski i rekomendacje:

- oferowanie na terenie szkoły alternatywnych możliwości spędzania czasu poza lekcjami, m. in. poprzez kontynuowanie oferty zajęć dodatkowych,
- realizowanie zajęć dodatkowych dla uczniów zdolnych, chętnych poszerzać swoją wiedzę,
- kształtowanie postaw i norm przeciwnych picciu alkoholu, paleniu tytoniu i używaniu narkotyków oraz dopalaczy,
- wzmacnianie asertywności, poczucia własnej wartości, umiejętności rozwiązywania problemów życiowych, postawy prospołecznej,
- kontynuowanie działań z zakresu dbałości o bezpieczeństwo,
- kontynuowanie wsparcia i pomocy w zakresie dostosowania wymagań zgodnie z potrzebami uczniów w dotychczasowej formie,
- wzmacnianie motywacji uczniów do udziału w zajęciach obowiązkowych i pozalekcyjnych

oraz do punktualności,

- zachęcanie uczniów do systematycznej pracy, nagradzanie za osiągnięte efekty, pomaganie w wyznaczaniu kolejnych celów i motywowanie do ich zdobywania,
- uwrażliwienie rodziców uczniów na potrzeby młodego człowieka związane z przynależnością do grupy i akceptacją ze strony rówieśników,
- wspieranie rodziców w ich zasadniczej roli pierwszych wychowawców oraz uwrażliwianie na przejawy niepokojących zachowań u uczniów,
- przekazanie informacji uczniom oraz rodzicom na temat zagrożeń, jakie mogą pojawić się w środowisku rówieśniczym i sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- eliminowanie negatywnych zjawisk społecznych w szkole (np. przemoc i agresja)
- budowanie umiejętności rejestrowania i reagowania na sygnały świadczące o używaniu substancji psychoaktywnych przez dziecko i/lub jego przyjaciół/kolegów,
- stosowanie pozytywnych wzmocnień wobec ucznia, dostrzeganie jego osiągnięć, podkreślanie mocnych stron,
- stosowanie szerokiego systemu wsparcia wobec uczniów, którzy borykają się z obniżonym nastrojem, stanami lękowymi, w wyniku pandemii COVID.

Opracował Zespół ds. Programu Wychowawczo-Profilaktycznego